

Besluit **Accreditierapport en -besluit met een positieve beoordeling van de accreditatieaanvraag voor de opleiding Master of Arts in de archivistiek: erfgoed- en hedendaags documentbeheer (master na master) van de Vrije Universiteit Brussel (coördinerende instelling) in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven, de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent**

datum

29 mei 2013

onderwerp

Accreditierapport en -besluit
(001053)

bijlage

1

A. Inleiding

Bij brief van 16 november 2012 heeft het instellingsbestuur van de Vrije Universiteit Brussel te Brussel, mede namens de Katholieke Universiteit Leuven te Leuven, de Vrije Universiteit Brussel te Brussel, de Universiteit Gent te Gent en de Universiteit Antwerpen te Antwerpen, een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) voor de opleiding Master of Arts in de archivistiek: erfgoed- en hedendaags documentbeheer (master na master). Deze aanvraag is ontvangen op 16 november 2012 en ontvankelijk verklaard op 29 en 30 januari 2013.

De accreditatieaanvraag steunt op het visitatierapport van een externe beoordeling uitgevoerd door een visitatiecommissie ingesteld door de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR).

De visitatiecommissie kende de volgende samenstelling:

Voorzitter:

- Prof. dr. Hans Blom, Emeritus Hoogleraar Universiteit van Amsterdam, Nederlandse geschiedenis sedert de Middeleeuwen;

Leden:

- Prof. dr. Luuk de Ligt, hoogleraar Universiteit Leiden, oude geschiedenis (vakdeskundige);
- Prof. dr. Dick de Boer, emeritus hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen, middeleeuwse geschiedenis (vakdeskundige);
- Prof. dr. Marjolein 't Hart, universitair hoofddocent Universiteit van Amsterdam, vroegmoderne geschiedenis, sociale en economische geschiedenis (vakdeskundige);
- Prof. dr. em. Eric Ketelaar, Universiteit van Amsterdam Emeritus hoogleraar Archiefwetenschap Universiteit van Amsterdam (als vakdeskundige specifiek voor de Archivistiek-opleiding);
- Dr. Kim Waeytens, kwaliteitscoördinator KHLeuven (onderwijsdeskundige);
- J. Deryckere, Master Geschiedenis, UGent (student-lid);
- M. Heyvaert, Master Geschiedenis, KU Leuven (student-lid).

Pagina 2 van 9 Secretaris:

- Jasper Stockmans, stafmedewerker van de Cel Kwaliteitszorg van de Vlaamse Interuniversitaire raad (VLIR), trad op als projectbegeleider voor de visitatie.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 8 en 9 december 2011. Het visitatierapport dateert van september 2012.

B. Formele overwegingen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De externe beoordeling is opgesteld en onderbouwd overeenkomstig het toepasselijke Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO en volgens de daarbij behorende beslisregels;
- De visitatiecommissie heeft voor de externe beoordeling het door de VLUHR vastgestelde visitatieprotocol gevolgd;
- De externe beoordeling verschaft inzicht in de samenstelling van de visitatiecommissie;
- De externe beoordeling bevat een onderzoek ten gronde naar de aanwezigheid van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de externe beoordeling over de voorliggende opleiding regelmatig en gedegen tot stand is gekomen.

C. Inhoudelijke overwegingen

De NVAO steunt haar inhoudelijke besluitvorming in hoofdzaak op de onderstaande elementen uit het visitatierapport.

Doelstellingen

De commissie beoordeelt het facet 'niveau en oriëntatie' als goed.

Zij stelt met instemming vast dat de doelstellingen van de opleiding zich richten op het beheersen van algemene en wetenschappelijke competenties op een gevorderd niveau, met inbegrip van recente ontwikkelingen in het vakgebied. In tabelvormen wordt bovendien op systematische wijze de koppeling gemaakt met de opleidingsdoelstellingen voor masters uit het structuurdecreet. In de doelstellingen is het onderscheid met een hogere beroepsopleiding duidelijk geformuleerd. In de eindkwalificaties wordt expliciet verwezen naar internationale kennis en vaardigheden.

De commissie is positief over de aanwezigheid van competenties met het oog op het uitoefenen van het beroep van archivaris. Er is rekening gehouden met door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) uitgeschreven beroepsprofielen voor de Bibliotheek, Documentatie- en Archiefsector. Ook de Archiefwet van 1955, het Erfgoeddecreet en het decreet op de bestuurlijk-administratieve archiefwerking zijn daarbij geraadpleegd.

Programma

De commissie beoordeelt de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma als goed. In de opleiding wordt de overgang gemaakt van het 'gebruik van archieven' (= historische invalshoek) naar het 'beheren van archieven' (= archivistische invalshoek) en de archiefwetenschap. In het zelfevaluatie-rapport wordt op heldere wijze in tabelvorm aangegeven welke opleidingsonderdelen van het programma bijdragen tot het

Pagina 3 van 9 behalen van welke eindtermen. De commissie waardeert het dat studenten hun keuzeopleidingsonderdeel kunnen opnemen uit de opleiding Geschiedenis of de masteropleiding Informatie- en documentatievoorziening aan de ULB, of uit de postgraduaatopleiding Informatie- en Bibliotheekwetenschappen van de Universiteit Antwerpen.

De commissie beoordeelt het facet 'academische en professionele gerichtheid van het programma' als goed. Inhoudelijk komen naast kennis van internationale archivistische instellingen ook internationaal toegepaste standaarden, richtlijnen en methodologieën aan bod. De commissie adviseert wel meer aandacht te besteden aan 'records management' en recente ontwikkelingen in het vakgebied. De aandacht voor onderzoeksattitudes en – vaardigheden kan worden opgedreven. Het grote aandeel van het opleidingsonderdeel 'Masterproef Archivistiek en Stage' in de opleiding zorgt voor een goede aansluiting bij de beroepspraktijk. Ook wat de leermiddelen betreft is de commissie tevreden. Voor een aantal opleidingsonderdelen geven de docenten een cursus uit die jaarlijks herzien wordt. Aanvullend wordt intens gebruik gemaakt van goede handboeken. In de werkcolleges wordt gebruik gemaakt van origineel archivistisch materiaal.

De commissie beoordeelt de samenhang van het programma als goed. In het eerste semester ligt het accent op kennisverwerving, in het tweede op het ontwikkelen van vaardigheden. Om overlap te vermijden wordt aan de start van elk academiejaar een docentenvergadering georganiseerd, waarin de inhoud van de diverse opleidingsonderdelen op elkaar wordt afgestemd. Het programma kan zowel voltijds als deeltijds gevolgd worden, waarbij in de praktijk vrijwel alle studenten hun programma samenstellen naargelang hun persoonlijke situatie. De commissie beschouwt de flexibiliteit van het programma als een sterk punt.

De commissie beoordeelt het facet studielast als onvoldoende. Zij meent dat de wijze waarop de studietijdmeting plaatsvindt aanleiding geeft tot een te intuïtieve omgang met oog op het begroten van de studietijd in termen van studiepunten. Ook de studenten geven aan dat de begroting van studiepunten in vele gevallen geen beeld geeft van de daadwerkelijk noodzakelijke studietijd. Zij vinden het programma als geheel wel zwaar, maar met de nodige inspanningen haalbaar. Omdat de stage geregeld uitloopt, acht de commissie het noodzakelijk om die in de tijd strikter te bewaken.

De commissie beoordeelt het facet 'afstemming tussen vormgeving en inhoud' als goed. Het didactische concept van de opleiding gaat uit van studentgericht leren. In het eerste semester ligt de klemtoon op interactieve hoorcolleges en in het tweede semester op meer zelfstandige werkvormen als werkcolleges. Bij oefeningen en discussies maken de studenten gebruik van het elektronisch discussieplatform PointCarré.

De commissie beoordeelt het facet 'beoordeling en toetsing' als voldoende. Zij meent dat de evaluatiewijzen aan de norm voldoen en de realisatie van de doelstellingen toetsen. Evaluatie vindt plaats aan de hand van papers, open-boek-examens, schriftelijke en mondelinge examens. De examenvragen zijn naar het oordeel van de commissie wel erg sterk op reproductie van kennis gericht en hebben een wat 'schools' karakter. De docenten leggen in hun lessen uit wat de evaluatiecriteria zijn en op welke manier ze examen afnemen. Verschillende docenten werken bovendien met modelantwoorden. De commissie stelt vast dat de stage, die een belangrijk deel uitmaakt van de masterproef, niet betrokken wordt in de beoordeling. De promotor en de commissarissen maken elk een

Pagina 4 van 9 beoordelingsverslag van de verhandeling. Het eindcijfer is het gemiddelde van het aantal toegedeelde punten en wordt na onderling overleg gegeven. De commissie acht deze aanpak toereikend met betrekking tot beoordeling, maar suggereert om duidelijker te communiceren met de studenten over de beoordelingscriteria.

De commissie beoordeelt de masterproef als voldoende.

De masterproef dient de neerslag te zijn van het onderzoek en de werkzaamheden die een student tijdens de stage uitvoert. De student moet een wetenschappelijke probleemstelling formuleren binnen het archiefwetenschappelijk kader, een methodologie uitwerken en toepassen, beschrijvend onderzoek doen, archivalistische verklaringen en interpretaties kunnen geven, oplossingen voor theoretische en praktische problemen voorstellen en eventueel testen, en in staat moet zijn om over dit alles te rapporteren. De stageonderwerpen worden enerzijds geformuleerd door het veld en anderzijds door docenten van de opleiding. De commissie beveelt de opleidingsverantwoordelijken met veel nadruk aan de wetenschappelijke component te bewaken en in bepaalde gevallen te intensiveren. Wat de begeleiding betreft, is de commissie tevreden over de ondersteuning door de promotoren, maar stelt zij een variatie vast in de wijze waarop de stagebegeleiders hun taak opvatten.

De commissie beoordeelt het facet 'toelatingsvoorwaarden' als voldoende.

Zij constateert dat het programma aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Voor afgestudeerde masters in de Geschiedenis blijken evenwel de opleidingsonderdelen met een meer technologische inslag nogal zwaar te zijn. Voor andere studenten blijkt in bepaalde gevallen de geringe voorkennis rond historisch onderzoek moeilijkheden op te leveren. Het voorbereidingsprogramma, voor studenten die niet beschikken over een master Geschiedenis, is nauw gerelateerd aan de geschiedenisopleiding, waardoor de toegang tot de opleiding archivalistisch voor niet-historici onnodig beperkt wordt. De commissie is van mening dat de archiefwetenschap eerder beschouwd moet worden als een deel van de informatiewetenschap, dan als hulpwetenschap van geschiedenis en dat het voorbereidingsprogramma met het oog hierop onderworpen dient te worden aan een kritische reflectie. De commissie constateert dat studenten tot de Archivistiekopleiding worden toegelaten, ook al hebben ze de masterscriptie van hun basisopleiding nog niet afgewerkt. De commissie beschouwt dit als een duidelijk zorgpunt dat om opvolging op korte termijn vraagt.

De commissie beoordeelt de facetten van het programma, op het facet studietijd na, als positief. De commissie stelde bij de opleidingsverantwoordelijken een grote bereidheid vast de problemen met betrekking tot het facet 'studietijd' op korte termijn op te lossen. Derhalve geeft de commissie het onderwerp 'programma' voor de opleiding een positieve beoordeling.

De NVAO sluit zich aan bij de commissie in deze beoordeling en afweging.

Inzet van personeel

De commissie beoordeelt het facet 'kwaliteit van het personeel' als goed.

Zij meent dat met de verzameling van expertises over de verschillende betrokken universiteiten heen, de deskundigheid van het personeel gegarandeerd is. Ook op onderwijskundig, didactisch, technisch, administratief en organisatorisch vlak stelt de commissie vast dat de nodige deskundigheid aanwezig is. De stuurgroep van de opleiding heeft een dirigerende functie in de aanwerving. De commissie constateert dat dit beleid

Pagina 5 van 9 resulteert in een sterke personeelsploeg. De commissie waardeert het feit dat onderwijsprofessionalisering sterk aangemoedigd wordt. Dit blijkt uit een vierdaags jaarlijks onderwijsseminarie en geregelde studie(na)middagen. Verschillende docenten maken verder gebruik van de online-cursussen om zich te bekwamen.

De commissie beoordeelt het facet 'eisen academische en professionele gerichtheid' als goed. De opleiding en de docenten zijn betrokken bij een vijftiental onderzoeksprojecten en een zevental doctoraten, waarin de twee grote richtingen in de archivaliek: de 'klassieke' archivaliek enerzijds en het 'records management' anderzijds, gedekt worden door het onderzoek. De docenten van de stamvakken staan naast hun onderwijsopdracht vol- of deeltijds in de praktijk. Ook wordt er beroep gedaan op afgestudeerden en gastdocenten uit het veld.

De commissie acht het facet 'kwantiteit van het personeel' voldoende.

De verhouding van het ZAP tot het studentenaantal bedraagt 1:25. De commissie meent dat deze stafbezetting op zich de mogelijkheid genereert om een kwaliteitsvolle opleiding aan te bieden, maar vindt wel dat de grens van het aanvaardbare nabij is. Verder merkt de commissie op dat de ongelijke sexeverhouding haar zorgen baart.

Voorzieningen

De commissie beoordeelt het facet 'materiële voorzieningen' als goed.

Dankzij een goede interuniversitaire organisatie wordt een kwaliteitsvolle materiele ondersteuning geboden. Ook de bibliotheekvoorzieningen stemmen de commissie positief. De opleiding wordt ondersteund door het universiteitsarchief van de VUB. De bibliotheken van de VUB en de ULB zijn zeer bereikbaar en toegankelijk. De faculteit Geschiedenis beschikt bovendien over een eigen computerzaal met twintig zeer performante en multimediaal uitgeruste toestellen.

De commissie beoordeelt het facet 'studiebegeleiding' als goed.

De vele contactmomenten zijn toereikend. Voor de masterproef kan de student rekenen op een aantal nuttige terugkoppelingsmomenten. Op facultair niveau is een studietrajectbegeleider aangeduid. Verder suggereert de commissie om, ondanks de nauwe contacten tussen studenten en docenten, toch een ombudsfunctie te creëren.

Dankzij diverse voorlichtingsactiviteiten is de opleiding voor alle studenten aan de betrokken universiteiten bekend. De informatie over de opleiding is duidelijk. Via de elektronische leeromgeving PointCarré worden informatie rond en aankondigingen over de opleiding kenbaar gemaakt. De commissie heeft echter vastgesteld dat de studenten niet altijd van administratieve problemen in de organisatie van de evaluatieactiviteiten gespaard blijven; zij suggereert dit verder op te volgen.

Interne kwaliteitszorg

De commissie beoordeelt het facet 'evaluatie van de resultaten' als voldoende.

De studenten van de opleiding Archivistiek zijn ingeschreven aan de VUB. De visitatiecommissie stelt vast dat de opleidingsonderdelen periodiek geëvalueerd worden via elektronische onderwijsbeoordelingen van de VUB. De respons is echter laag. Verder is er ook een alumni-enquête. De commissie raadt aan een officiële rondvraag te organiseren bij de stageplaatsen en de rest van het beroepenveld. Er zijn streefdoelen geformuleerd, die afgeleid zijn van algemene strategische doelstellingen en van invloed zijn op de kwaliteit van het onderwijs.

De commissie beoordeelt het facet 'maatregelen ter verbetering' als goed.

Pagina 6 van 9 De voorzitter zet de streefdoelen om in concrete acties. De decaan volgt negatieve beoordelingen van docenten op. De commissie stelt vast dat ondanks de vaak ingewikkelde besluitvorming die doorgaans gepaard gaat met een interuniversitaire organisatie, een aantal interessante verbetermaatregelen genomen is naar aanleiding van de resultaten van de interne kwaliteitszorg, bijvoorbeeld in de context van digitalisering en contact met het beroepenveld.

De commissie beoordeelt het facet 'betrokkenheid van personeel, studenten, alumni en beroepenveld' als goed. De opleiding kent een sterke kwaliteitscultuur. Het zelfevaluatierapport bevat een heldere uiteenzetting van de sterktes en zwaktes van de opleiding. De algemene resultaten van de evaluaties worden teruggekoppeld naar studenten en docenten. De docentgebonden evaluaties worden teruggekoppeld naar de vicerector Onderwijs, de decaan en de docenten. De streefdoelen worden besproken in de docentenvergadering en de stuurgroep. De docenten vormen een groep met samenhang en zijn een enthousiaste drijfkracht. Studenten wijzen vertegenwoordigers aan in hun groep die problemen signaleren aan de docenten of de voorzitter en worden steeds uitgenodigd voor vergaderingen van de opleidingscommissie. De alumni organiseren de jaarlijkse studiedag en de stuurgroep vangt signalen op tijdens bijeenkomsten van de sector. De commissie suggereert het beroepenveld meer formeel te betrekken bij de opleiding.

Resultaten

De commissie beoordeelt het facet 'gerealiseerd niveau' als goed. Zij acht in de masterproef de realisatie van academische doelstellingen gegarandeerd. De commissie meent dat in beginsel het analytisch vermogen, het zelfstandig probleemoplossend vermogen en de kritisch-reflecterende onderzoeksingesteldheid van de student blijken uit de eindproducten. Wel onderstreept de commissie de noodzaak zich sterk te maken tegenover het werkveld, om het academische gehalte van de opleiding te bewaken. Op het moment van de alumni-enquête oefende 93% van de respondenten een bezoldigd beroep uit. Uit de enquête blijkt dat 75% van de afgestudeerden in een echte archivaris-documentbeheerdersfunctie terecht is gekomen.

De commissie beoordeelt het facet 'onderwijsrendement' als goed. Het gemiddeld rendement was 79% voor de jaren 2006–2010. Minder dan de helft (43%) studeerde na één jaar af. Dit betreft voornamelijk studenten die een extra jaar namen om hun verhandeling in de Archivistiek af te maken en studenten die hun studie spreidden omdat ze in het jaar dat ze de studie begonnen werk vonden. De commissie adviseert in dit verband een andere timing van de stage.

Conclusie

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd. De NVAO kan zich dan ook aansluiten bij de bevindingen en overwegingen voor alle facetten en onderwerpen, zoals verwoord in het visitatierapport. De eindconclusie uit het visitatierapport wordt gevolgd.

De NVAO constateert dat de commissie onder meer de aanbevelingen doet meer aandacht te besteden aan recente ontwikkelingen op het vakgebied, de toetsing minder te richten op het reproduceren van kennis, de aandacht voor onderzoeksattitudes en -vaardigheden op te drijven, en de academische gerichtheid van de masterproef te bewaken. De NVAO onderschrijft deze aanbevelingen en wil er met het oog op de vorming van de studenten aandacht voor vragen deze punten op korte termijn aan te pakken.

Pagina 7 van 9 **4. Oordelen visitatiecommissie**

De tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie weer.

ONDERWERP	OOORDEEL	FACET	OOORDEEL
1 Doelstellingen opleiding	V	1.1 niveau en oriëntatie	G
		1.2 domeinspecifieke eisen	G
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	G
		2.2 relatie doelstellingen - programma	G
		2.3 samenhang programma	G
		2.4 studielast	O
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	Oké
		2.7 afstemming vormgeving - inhoud	G
		2.8 beoordeling en toetsing	V
		2.9 masterproef	V
3 Inzet van personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	G
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	G
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	G
		4.2 studiebegeleiding	G
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	V
		5.2 maatregelen tot verbetering	G
		5.3 betrokkenheid	G
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	G
		6.2 onderwijsrendement	G

Eindoordeel: positief

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het globaal oordeel van de NVAO weer.

ONDERWERP	OORDEEL
1 Doelstellingen	V
2 Programma	V
3 Inzet personeel	V
4 Voorzieningen	V
5 Interne kwaliteitszorg	V
6 Resultaten	V

Eindoordeel: positief

6. Besluit¹

betreffende de accreditatie van de Master of Arts in de archivistiek: erfgoed- en hedendaags documentbeheer (master na master) van de Vrije Universiteit Brussel

De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Master of Arts in de archivistiek: erfgoed- en hedendaags documentbeheer (master na master) van de Vrije Universiteit Brussel, de Katholieke Universiteit Leuven te Leuven, de Vrije Universiteit Brussel te Brussel, de Universiteit Gent te Gent en de Universiteit Antwerpen te Antwerpen, goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen die te Brussel wordt georganiseerd.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2013-2014 tot en met het einde van het academiejaar 2020-2021.

Den Haag, 29 mei 2013

Voor de NVAO,

Lucien Bollaert
(bestuurder)

¹ Het ontwerp van accreditatierapport en –besluit werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en bezwaren. Bij e-mail van 23 mei 2013 heeft de instelling van de gelegenheid gebruik gemaakt om te reageren. Dit heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen.

Pagina 9 van 9 **Bijlage 1 – Gegevens opleiding**

– naam instelling	Vrije Universiteit Brussel (coördinerende instelling)
– adres instelling:	Pleinlaan 2 B-1050 BRUSSEL BELGIË
– aard instelling	ambtshalve geregistreerd
– graad, kwalificatie, specificatie	Master of Arts in de archivistiek: erfgoed- en hedendaags documentbeheer
– niveau en oriëntatie	master na master
– studieomvang	60 studiepunten
– opleidingsvarianten	
afstudeerrichtingen:	nvt
studietraject voor werkstudenten:	nvt
– vestiging opleiding	Brussel
– onderwijstaal	Nederlands
– studiegebied	geschiedenis
– bijkomende titel	geen